

neeskundige personeel verwacht kan worden, dat het zijn taak naar behooren zal vervullen, wanneer keizer en vaderland dit eischen.

Amsterdam, 25 Maart 1894.

Dr. H. G. RINGELING.

INGEZONDEN.

VERKLARINGEN VAN OVERLIJDEN EN MEDISCH BEROEPSGEHEIM.

(Naar aanleiding van het voorstel Breda en Omstreken.)

Op de vijf-en-veertigste Algemeene Vergadering der *Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst*, die weldra zal gehouden worden te Amsterdam, komt onder meer in behandeling een voorstel van de Afdeling *Breda en Omstreken*, dat, zooals het met de toelichting gepubliceerd is in dit *Tijdschrift* (1894, n^o. 17, 28 April l.l., blz. 598—601), ook in andere dan geneeskundige kringen zeer op kennismeming en belangstelling aanspraak kan maken, — en dat ik derhalve, als niet-medicus, hier zou wenschen te bespreken.

Beschouwt men dat voorstel, zóóals het daar ligt, uit een legaal oogpunt, dan kan het oordeel daarover zoo beslist mogelijk luiden: volstrekt onaan nemelijk.

De Afdeling *Breda en O.* stelt voor, om aan de Regeering te verzoeken, om veranderingen te brengen in de verklaringen van overlijden, welke de geneeskundigen verplicht zijn, volgens Art. 5 der Wet van 1 Juni 1865 (*Stbl.* n^o. 60), bij den dood van elk hunner patiënten af te geven. De verandering zou dan hierin bestaan, dat die verklaringen voortaan zouden verdeeld zijn in een *open* gedeelte, bevattende, ten behoeve van den ambtenaar van den burgerlijken stand, den naam, de voornamen en den datum van den dood des overledenen, en een *gesloten* gedeelte, bevattende, ten behoeve van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezicht, den aard van de ziekte, de middellijke en onmiddellijke oorzaak van den den dood, doch zonder persoonsaanduiding van den overledene.

Dit voorstel nu kan zeer zeker en zal wellicht overeenkomstig het prae-advies van het Hoofdbestuur, door de Algemeene Vergadering der *Ned. Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst* worden aangenomen. Maar het zal nooit doel treffen, om deze eenvoudige reden, dat de Regeering niet zou kunnen en niet zou mogen voldoen aan een verzoek, als hetgeen overeenkomstig dat voorstel tot haar gericht zou worden. De Regeering is gebonden aan het vermelde Art. 5 der genoemde Wet en daar staat te lezen: „De „geneeskundigen onderteekenen bij het overlijden van elk hunner lijderten „behoefte van den ambtenaar van den burgerlijken stand eene verklaring van „dit overlijden, en doen *daarbij* naar hunne overtuiging, doch met inachtneming „van den door hen afgelegden eed of belofte van geheimhouding, zoo nauw- „keurig mogelijk opgave van de oorzaak van den dood.” Aan dat artikel zou een verklaring, ingericht naar de wenschen van de Breda'sche medici en van

het Hoofdbestuur, absoluut niet meer voldoen. In de bewoordingen van het artikel is niets dubbelzinnigs te ontdekken. De ambtenaren van den burgerlijken stand moeten te hunnen behoeve verklaringen ontvangen van een bepaalden inhoud, en verklaringen naar het Breda'sche model bevatten dien inhoud niet, *zijn niet* verklaringen overeenkomstig Art. 5. Het woordje „daarbij” beteekent in het verband, waarin Art. 5 het bezigt, gelijk in legio andere Wetsartikelen, geheel en al hetzelfde als en niet anders dan „waardoor” of „waarin”, en het ware letterknechterij van de allerslechtste soort, te antwoorden: „wij willen immers de opgave van de oorzaak van den dood bij „de verklaring „doen”, en verlangen alleen maar, dat de ambtenaar van den „burgerlijken stand de opgave langs een geperforeerde lijn van de verklaring „afscheure en ongeopend aan den Inspecteur doorzende.” *Non dubium est in legem committere eum qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem*, zeiden reeds de oude Romeinen.

De ondubbelzinnige tekst van het artikel is derhalve beslissend. Maar, al ware hij dit niet, dan nog zou de Regeering moeten weigeren. Volgens het aangehaalde artikel worden de verklaringen van overlijden opgemaakt „ten behoeve van den ambtenaar van den burgerlijken stand”, en dit is meer dan een ijdele phrase. Weliswaar, dat de weinig beteekenende schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling tusschen Regeering en Staten-Generaal over de Wet van 1865, regelende de uitoefening der geneeskunst, zou doen betwijfelen, of Art. 5 de bedoelingen der toenmalige Regeering wel heel correct uitdrukt, en of niet voor den ambtenaar van den burgerlijken stand alleen noodig werd geacht de zekerheid, dat een bepaald persoon wel degelijk overleden en niet schijndood is, of niet enkel voor de statistieken van den Inspecteur werden verlangd de overige opgaven. Maar sedert zijn andere wetten gemaakt, die de verklaringen van overlijden, van zoodanigen inhoud als Art. 5 der Wet van 1865 aangeeft, voor den ambtenaar van den burgerlijken stand onmisbaar maken. De Begrafeniswet van 10 April 1869 (*Stbl.* n^o. 65) eischt in Art. 4, al. 1 en 4, voor elke begraafing een schriftelijk verlot van den ambtenaar van den burgerlijken stand, welk verlot niet dan na overlegging van de in Art. 5 der Wet van 1865 bedoelde verklaring van overlijden (of, bij gebreke daarvan, na doodschouw en verklaring door een Gemeente-Geneesheer) mag worden afgegeven; een goede bepaling, waarvan de bedoeling uit het volgende artikel zoo duidelijk mogelijk blijkt. Dezelfde Wet geeft in Art. 6, al. 4, aan het Dagelijksch Bestuur der gemeente de bevoegdheid, om spoedige overbrenging van overledenen aan een bepaald aangewezen ziekte naar een lijkenhuis te bevelen, en de Wet tegen besmettelijke ziekten van 4 December 1872 (*Stbl.* n^o 134) onderwerpt in Art. 11 het vervoer van overledenen aan zekere besmettelijken ziekten aan regelen; twee goede bepalingen, tot welker uitvoering of handhaving het Gemeentebestuur alleen dan in staat is, als de verklaringen van overlijden bevatten, wat ze volgens Art. 5 der Wet van 1865 bevatten moeten. Ook tot het voorstellen eener *Wetswijziging* zou reeds om deze beide redenen de *Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst* (wilde zij zoover gaan, wetswijziging te vragen) hoogstwaarschijnlijk de Regeering niet bereid vinden.

Hoe de thans geëischte verklaringen van overlijden den conscientieusen

medicus, die zich gebonden acht door zijn overeenkomstig Art. 12 der Wet van 1 Juni 1865 (*Stbl.* n^o. 59) of, is hij jonger, Art. 21 der Wet van 25 December 1878 (*Stbl.* n^o. 222) afgelegden eed, zouden kunnen in moeilijkheid brengen, verklaar ik, ook na aandachtige en herhaalde lezing van de beschouwingen der Breda'sche Heeren, niet te begrijpen. De medicus belooft bij eede geheimhouding onder het uitdrukkelijk voorbehoud: „tenzij „mijne verklaring als getuige of deskundige in regten gevorderd of ik anderzins „tot het geven van mededeelingen door de Wet verplicht worde.” Art. 5 der Wet van 1865 nu ontheft den medicus voor zekere speciale verklaringen gedeeltelijk van den plicht der geheimhouding (*lex specialis derogat generali*, plegen de juristen te zeggen), en legt hem voor dit bijzonder geval den plicht op, om „met inachtneming van den door hem afgelegden eed of belofte van „geheimhouding, zoo nauwkeurig mogelijk opgave van de oorzaak van den „dood” te doen, m. a. w. om het strikt noodige mede te deelen, en ten opzichte van het niet strikt noodige zijn eed indachtig te blijven. Mij dunkt, dat is toch wel te doen, dat is geen onmogelijk uit te voeren antinomie (die trouwens van THORBECKE, den vader der geneeskundige wetten, niet te vrezen was!) Laat de medicus, bij het naleven van Art. 5 der Wet van 1865, zich eenvoudig afvragen, hoever hij naar eigen inzicht kan en moet gaan, en niet overdreven hechten aan Ministeriële missives, zooals die van den Minister ROCK van 14 Augustus 1868, die opgave verlangt ook van de middellijke oorzaak van den dood, en die hem in geenen deele bindt, die niet anders en niet meer is dan een communicatie van 's Ministers opvatting of uitlegging van Art. 5, en waartegenover de medicus vrij blijft zijn eigen opvatting of uitlegging te stellen. Het gewelddadig karakter van den dood, zoo mede vergiftiging, zal hij dan wel altijd moeten vermelden, en dat behoort ook zoo, om der wille van ons aller persoonlijke veiligheid; maar van alcoholisme, morphinomanie, syphilis, sexuëele uitspattingen, armoede en ontberingen, huiselijk leed en andere psychische invouden, hereditaire belasting, enz. enz. zal hij zoo goed als altijd kunnen zwijgen. Een mijner medische vrienden verzekerde mij, dat hij in de verklaring van overlijden bijv. nooit zou spreken van „luëtische meningitis”, en als doodsoorzaak alleen zou vermelden: „meningitis”. Trouwens de Ministeriële missive van 14 Augustus 1868 berust op een onjuiste, uitbreidende interpretatie van Art. 5 der Wet van 1865; „oorzaak” kan in casu alleen de directe oorzaak, alleen de laatste schakel van de onafzienbare keten der causaliteit, beteekenen, — elke ruimere beteekenis leidt tot onzinnige gevolgen: is niet de geboorte middellijke oorzaak van den dood? ja, is niet, in wijsgeerigen zin, alles oorzaak van alles? Ik zou den ambtenaar van het Openbaar Ministerie wel eens willen zien, die ex Art. 19 der Wet van 1865 (zooals het luidt sedert de invoering der nieuwe Strafwetgeving in 1886) eenen geneesheer wilde gaan vervolgen, omdat deze in zijn verklaringen van overlijden alleen de onmiddellijke, niet ook de middellijke oorzaak (oorzaken!) van den dood opgaf!

Wil de *Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst* op het door de Afdeling *Breda en O.* aan de orde gestelde punt aan de Regeering iets vragen, laat het dan iets anders wezen, — iets, dat de Regeering kan doen, en, als haar de wenschelijkheid van bij uitstek deskundige en gezaghebbende zijde

wordt aangetoond, ook zeker zal willen doen. Aan de Regeering zou kunnen gevraagd worden, dat zij verbetering brenge in een aantal détails, door bijv. voor te schrijven, dat de verklaringen van overlijden voortaan niet meer ongesloten aan de familieleden des overledenen of aan aansprekers, politie-beambten en andere ondergeschikten mogen worden ter hand gesteld, — door aan de ambtenaren ter secretarie onder strafbedreiging geheimhouding op te leggen, — ook door voor de bewaring en eindelijke vernietiging der verklaringen van overlijden regelen te stellen. Dat zijn uitvoerbare maatregelen, onschadelijk voor andere belangen.

Reeds maatregelen op deze en dergelijke détailpunten zouden waarschijnlijk ten goede komen aan de statistiek der doodsoorzaken, welker behoefte aan meerdere betrouwbaarheid de Afdeeling *Breda en O.* als aanbeveling van haar voorstel wil doen gelden. Dat overigens, — ook al ware, na *wetswijziging*, de verklaring van overlijden overeenkomstig dit voorstel ingericht, — de betrouwbaarheid dier statistiek, uit een wetenschappelijk oogpunt beschouwd, nog alles te wenschen zou overlaten, — dat zij in praktische bruikbaarheid niets gewonnen, daarentegen het voor haar te bezigen materiaal in praktische waarde zeer veel verloren zou hebben, — dat een aantal andere nadeelige gevolgen zou te vreezen zijn, — dit alles is door een zoo alleszins bevoegd man als Dr. SALTET in het vorige nummer van dit *Tijdschrift* op overtuigende wijze aangetoond. Het is onnoodig, daaraan nog iets toe te voegen. Misschien is echter voor sommige alsnog bezorgden de opmerking niet overbodig: dat de sterfte-statistiek naar de oorzaken van den dood behoort tot die talrijke statistieken, wier belang gelegen is minder in de absolute juistheid harer getallen, dan wel in de vergelijkbaarheid harer getallen over verschillende jaren. Men kan (zóó vast is te vertrouwen op wat GEORG MAYR genoemd heeft *die Gesetzmässigkeit im Gesellschaftsleben!*) aannemen, dat de schroom der medici, om altijd en overal de volle waarheid in hun verklaringen mede te deelen, telken jare dit of dat getal in dezelfde constante mate of verhouding zal fausseeren. Dit zal aan de vergelijkbaarheid geen schade doen. Zoodat de hoofdzaak altijd verkregen zal blijven: dat het Staatsgezag zal kunnen nagaan, of in geheel het Rijk, in een bepaalde streek, in een bepaalde gemeente, in zeker beroep, gedurende een zeker tijdvak, voor deze of gene doodsoorzaak de lijn rijzende of dalende is geweest; of deze of gene doodsoorzaak in het eene beroep of in de eene klasse frequenter gesignaleerd wordt dan in het andere beroep of in de andere klasse; of er *proportioneele* toe- of afnemings van phthisis of typhus of gewelddadigen dood te constateeren valt; enz. en dat het de oorzaken daarvan kunne nasporen. Dit nu is met de tegenwoordige statistiek, hoe relatief haar betrouwbaarheid dan ook moge wezen, reeds volkomen verkregen of verkrijgbaar.

Ten slot'e zij mij nog veroorloofd een korte opmerking, die met het onderwerp van bovenstaande beschouwingen niet dan in eenigszins verwijderd verband staat, maar die ik niet goed kan terughouden. Het is deze: dat alles, wat van medische zijde geschreven wordt over het geheim van den medicus, den jurist allicht versterkt in de overtuiging, dat de beroepseed van den geneeskundige (*niet* die van den tot de patiënten in zoo geheel andere persoonlijke betrekking staanden apotheker of apothekersbediende!)

behoort te worden afgeschaft. De interessante dissertatie van Dr. AIETRINO „Eenige beschouwingen over den beroeps-eed der Artsen”, Amsterdam 1889, maakt duidelijk, in welke moeilijkheden, in welke conflicten van plichten, die eed juist den conscientieusen medicus telkens en telkens brengt. Het verdienstelijk proefschrift van Mr. DE VRIES VAN HEYST „Nog iets over het „geneeskundig geheim”, Leiden 1891, toont aan, hoe groot gevaar de belangen juist der door den eed beschermde patiënten, speciaal bij levensverzekering, tengevolge van dien eed kunnen loopen. En wie eenige menschenkennis heeft, begrijpt gemakkelijk, hoe geringe waarborg er eigenlijk in dien eed op zich zelf gelegen is. Voor de goeden niet noodig, baat hij tegen de kwaden schier niets. Wanneer die eed afgeschaft wordt, dan blijven er waarborgen te over en tegen schadelijk wantrouwen bij de patiënten en tegen schadelijk misbruik van vertrouwen bij de geneeskundigen. Dan blijft Art. 1946 n^o. 3 van het Burgerlijk Wetboek in civiele zaken en blijft Art. 66 van het Wetboek van Strafvordering in strafzaken den medicus het recht toekennen, om zich van het afleggen van getuigenis te versoonen. Dan blijft, wie door ongemotiveerde praterijen of door achterklap van zijnen geneesheer, met of zonder kwade bedoelingen, moreel of materiëel benadeeld werd, het recht behouden, om hem tot schadevergoeding wegens onrechtmatige daad aan te spreken. En dan mag al het overige veilig toevertrouwd worden aan de honorabiliteit en het karakter van de overgrootte meerderheid der geneeskundigen, aan hun aller inzicht in het moreel en materiëel belang, dat zij hebben bij ongeschokt voortbestaan en voortdurende bevestiging van het vertrouwen der patiënten in hun beproefde discretie. Juist zooals bij de advocaten, die geen geheimhouding te beloven hebben, en die waarachtig toch ook wel behooren te weten, wat mag gezegd en wat verzwegen dient te worden!

Amsterdam, Juni 1894.

H. J. BIEDERLACK.

Breukelen, 31 Mei 1894.

Naar aanleiding van mijn artikeltje over de Bedrijfsbelasting haast ik mij een dwaling te herstellen. In de noot onder blz. 715, deelde ik mede, dat het gevoelen der vergadering was, dat men, een deel onzer studiekosten als bedrijfskapitaal zou kunnen beschouwen en meende hiervoor f 5000 als norma te kunnen uittrekken. Daar de Inspecteur der directebelastingen tegen deze som principiële bezwaren had, en ze in allen gevalle te hoog achtte, heb ik mij op diens advies om inlichtingen gewend tot den Minister van Financiën. Uit het zoeven ontvangen antwoord blijkt nu, dat de aftrekking van *rente eener* zoodanige som *niet* is toegestaan.

Dr. A. MIJNLIEFF.
